

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 28 januari 2012 / 4 sjewat 5772
Sidra Bo, Sjemot [Exodus] 10:1-13:16, Tanach blz. 127-135
Haftara: Ezra 6:19-7:10, Tanach blz. 1656-1658

Commentaar door rabbijn dr. Walter Homolka
Rector van het [Abraham Geiger Kolleg](#), Potsdam, Duitsland.

Vertaling: Sera Spanier
[Het Engelse origineel](#)

Wat een sterk en krachtig beeld en verhaal is dit! De profeet Joël verrast Israëel met een wel zeer verontrustende boodschap (*Joël hfdst2, Tanach blz. 1160 ev.*): God is de aanvoerder van een leger sprinkhanen die op het punt staan zijn heilige berg in Tsion, d.w.z. het land Israëel in te nemen. Niet alleen is Egypte al overvallen door deze plaag, maar nu is Israëel zelf ook in gevaar – het land is inderdaad vaak overvallen door talloze hordes vijanden zoals de Assyriërs, de Perzen, de Grieken en de Romeinen.

In de joodse traditie wordt veel aandacht besteed aan de sprinkhaan. Verbazingwekkend is dat veel teksten in de Talmoed zich concentreren op de specifieke kenmerken van de vier soorten sprinkhanen, die als kosjer worden beschouwd, terwijl andere verklaarders liefst 600 verschillende soorten tellen, die wij niet mogen eten. Wij westerlingen zijn misschien niet echt dol op sprinkhanen als een welkome aanvulling op ons menu, maar binnen de Jemenitisch-joodse traditie is het een goede gewoonte om ze in te maken in het zuur, te drogen en te eten. Rasji legt uit dat de doorsnee Egyptenaar ze verzamelde en roosterde toen Mosjee de sprinkhanenplaag over Egypte afriep. De sprinkhanen kwamen met de oostenwind en de wind spoelde ze later weer weg, en beweert Rasji, naam daarbij die sprinkhanen mee die de arme Egyptenaren -die al door zoveel plagen waren gestraft- apart hadden gezet als voedsel.

Joël legt echter duidelijk de nadruk op de destructieve kracht van het leger sprinkhanen, dat gestuurd is om te mensen te laten sidderen en beven. Reizigers hebben in alle eeuwen uitvoerig bericht over de vreselijke verwoestingen die zij aanrichten. Jerome, een van de

kerkvaders beweert dat een invasie van sprinkhanen tot de zwaarste rampen behoort, die een land kan treffen. Hij somt fijntjes het beeld op dat de Tanach schildert:

Hun aantal tart elke berekening. Ze zijn niet in staat hun eigen vlucht te bepalen, maar kunnen wel grote afstanden afleggen, waarbij ze overgeleverd zijn aan de nukken van de wind. Die draagt ze als blinde werktuigen van de Voorzienigheid naar de regio die aan hen voor een tijd overgeleverd is. Ze zijn ontelbaar als de druppels van het water of het zand van het strand en hun vlucht verduistert de zon en werpt een dikke schaduw op de aarde.

(vgl. Sjemot 10:15, Sjoftim 6:5, 7:12, Jirmeja 46:23; Joël 2:10).

Vóór hen kan het lijken op de Tuin van Eden, maar achter hen is een woeste wildernis. Als zij naderen worden de mensen door angst bevangen en alle gezichten verliezen hun kleur.

(vgl. Joël 2:6)

Geen muren kan ze stoppen, geen sloten hen tegenhouden; vuren op hun pad ontstoken, worden onmiddellijk geblust door de myriaden van hun doden en de talloze legers rukken verder op.

(vgl. Joël 2:8, 9)

Deze schildering is werkelijk van apocalyptische kwaliteit. Joël kwalificeert sprinkhanen als Gods heilige cavalerie (2:4: *Het is alsof het paarden zijn, als strijdrossen draven ze voort*. De Italianen refereren aan sprinkhaan als *cavalletta*, de Duitsers als *Heupfer*” en verschillende schrijvers hebben erop gewezen dat de kop van een sprinkhaan de vorm heft van een paardenkop). Het is geen toeval dat de sprinkhaan later verschijnt als een mystiek dier, zoals bijvoorbeeld beschreven in het Boek der Openbaringen (9:7a): *De sprinkhanen nu zagen er uit als paarden, toegerust tot de strijd*.

Het doel en de opdracht van de verschijning van de sprinkhaan is duidelijk: in onze sidra is de zwerm sprinkhanen gericht tegen de Farao, die geweigerd heeft zich nederig voor God op te stellen en zijn hart verhard heeft. In Joël schudt de aarde, trilt de lucht en vreest het volk Jisraël het komen van de Dag van God, de Dag des Oordeels. In beide situaties zijn de sprinkhanen de straf voor het niet accepteren van Gods almacht en het negeren van Zijn koningschap.

Het is merkwaardig dat in het Aramees (de Septuaginta van Onkelos) de vertaling van sprinkhaan is *gova* is, wat meer is dan alleen een associatie aan het Hebreeuwse woord voor “hoogte”(geva). De sprinkhanenplaag komt van omhoog en herinnert ons eraan dat de Farao, die zichzelf tot God-Koning benoemd had, gestraft wordt voor zijn gebrek aan nederigheid in het aangezicht van de Schepper van de wereld. Joël benadrukt echter dat de Farao slechts een voorbeeld is: de boodschap van de sprinkhaan is net zo zeer aan ons Joden gericht. Als sprinkhanen om niets anders zouden zijn geschapen dan om de mensheid nederigheid en bescheidenheid ten opzichte van hun Schepper te leren, dan zou daardoor alleen hun bestaan gerechtvaardigd zijn.

Ik heb Israel Mattuck, de vroege Britse Reform rabbijn te danken voor dit inzicht. In zijn visie is het de kleine sprinkhaan die ons deze les leert: alleen Gods eindeloze genade en niets anders kan de kloof overbruggen tussen onze verdienste en onze behoefte aan vergeving. Dit

lijkt mij een goede gedachte om mee te nemen als ondersteuning voor onze goede voornemens van het nieuwe kalenderjaar 2012.